

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

In deze paragraaf staat hoe wij onze (financiële) risico's op kunnen vangen. U leest hier welke risico's wij lopen en welke middelen wij hebben om die risico's op te vangen als dat nodig is. Dat laatste heet de weerstandscapaciteit. Door de risico's te vergelijken met onze weerstandscapaciteit, ziet u in welke mate wij de risico's kunnen opvangen. Dat is ons weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de begroting is.

Beleid

In 2013 is de *Nota weerstandsvermogen en risicomanagement* herzien. In die nota staat welke instrumenten wij inzetten om (financiële) risico's op te vangen. Het is ons eigen beleid. In de *Nota weerstandsvermogen en risicomanagement* staan de belangrijkste risico's. Meer uitleg over de doelen en definities leest u in de nota zelf.

Inventarisatie risico's

Bouwgrondexploitatie

Het exploiteren van grond is risicovol. Het gaat vaak om langlopende exploitaties, waarbij inschattingen gedaan worden. Bijvoorbeeld over marktontwikkelingen, snelheid, kosten en opbrengsten. Op macro-economische ontwikkelingen, zoals de conjunctuur, rentestand, etc., hebben wij als gemeente geen invloed. Maar we kunnen deze ontwikkelingen wel signaleren en er goed op reageren. Daarom nemen wij de volgende maatregelen om de risico's te beheersen:

- Wij treffen verliesvoorzieningen als wij een tekort op grondexploitaties verwachten.
- Wij voeren een risicowaardering uit bij actieve grondexploitaties. Dat doen wij met een Monte Carlo-analyse.
- Wij stellen projectspecifieke risicomatrixen op bij de grote projecten.
- Wij voeren een risicowaardering uit bij strategische gronden (MVA).

De grondexploitaties met het grootste risicoprofiel zijn nu:

- Complex 38 (De Munt II fase 2).
- Complex 65 (Ens Zuidoost).
- Complex 50 (Centrumplan Emmeloord).
- Complex 82 (Wellerwaard).

WMO

De WMO is een zogenaamde open einde regeling. Dat betekent dat inwoners er altijd een beroep op kunnen doen. Ook als het hiervoor bestemde budget op is. De basis voor het begrote budget 2019 zijn de kosten van het huidige gebruik. Deze kosten zijn verhoogd voor de jaarlijkse prijsstijging en de verwachte toename in gebruik. Dat laatste komt door de toename van met name oudere inwoners.

Wanneer er geen andere ontwikkelingen zijn, kan de verwachte toename redelijk goed geschat worden. Hierdoor is het risico op overschrijding normaal beperkt.

Voor zorg die geboden wordt vanuit de WMO betalen inwoners een eigen bijdrage. Omdat dit systeem ten gunste van onze inwoners wordt aangepast, is er voor 2019 sprake van een extra onzekerheid.

Het is goed mogelijk dat mensen die op dit moment zelf hun zorg betalen, omdat dit voordeliger kan zijn dan het betalen van een eigen bijdrage, volgend jaar vanwege de nieuwe regeling, wel een beroep zullen doen op de ondersteuning vanuit de gemeente. Omdat dit vooral speelt op het gebied van huishoudelijke hulp is daar in het budget 2019

zo goed mogelijk rekening mee gehouden. Maar er is altijd een kans dat het werkelijke effect sterker is.

Daarnaast is het mogelijk dat het zich ook voor zal doen op andere WMO taken dan de huishoudelijke hulp. Taken waarbij er in het budget met dit effect geen rekening is gehouden.

Jeugd

De jeugdzorg blijft een belangrijk aandachtspunt binnen de begroting van het Sociaal Domein. Voor de begroting 2019-2022 is voor de meeste onderdelen de huidige vraag naar ondersteuning als basis gehanteerd.

Toename zorgvraag

Het eerst te noemen risico daarbij is dat er sprake kan zijn van een toename in vraag naar ondersteuning. In het aanbod van ondersteuning wordt steeds breder en bekender. Dit zorgt er voor dat mogelijk steeds meer mensen een beroep doen op ondersteuning. Dit zorgt voor extra kosten. Scherpe monitoring van de behaalde resultaten van de ingezette ondersteuning en hiervan leren is dan ook een belangrijk aandachtspunt.

Residentiële jeugdzorg

Daarnaast zal de jeugdzorg met verblijf met ingang van 2019 anders betaald worden. Vanaf 2019 is er sprake van 1 contractpartner die voor een vaste prijs alle zorg met verblijf zal verzorgen. Door de regionale samenwerking en solidariteit betekent dit voor Noordoostpolder een besparing ten opzichte van de huidige kosten.

In het contract is opgenomen dat bij grote afwijkingen van het contract als geheel, ten opzichte van de uitgangspunten bij aanbesteding, partijen in overleg gaan. Wanneer dat overleg leidt tot hogere lasten, zullen die over de gemeenten verdeeld worden.

Participatie

Het gaat economisch op dit moment steeds beter met ons land. En ook in Noordoostpolder zien we dit terug. Ondanks deze positieve ontwikkeling is er sprake van een risico.

Ter dekking van de uitgaven aan bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidie ontvangt Noordoostpolder een specifieke uitkering van het Rijk (BUIG). De hoogte van deze uitkering wordt op basis van een ingewikkelde berekening bepaald. In de berekening wordt onder andere rekening gehouden met gezinskenmerken die een verhoogde kans op bijstand geven.

Omdat er sprake is van een berekening zal de werkelijkheid altijd afwijken. Dit kan zowel positief als negatief zijn. In de begroting gaan wij uit dat de te ontvangen uitkering gelijk is aan de door ons verwachte lasten.

Minimabeleid

Op het gebied van het minimabeleid is er sprake van minder vraag naar ondersteuning dan in 2016 en 2017. Daar hebben we in de programmabegroting 2019-2022 rekening mee gehouden.

Het budget voor 2019 is naast de decentralisatie uitkeringen "Armoedebestrijding Kinderen" en "Schulden en armoede" gebaseerd op het huidige gebruik. En omdat ook de minimaregelingen zogenaamde open einde regelingen zijn, bestaat ook hier het risico dat de vraag naar ondersteuning toeneemt dan wel afneemt. Ondanks positieve economische signalen bestaat de kans dat het budget voor minimabeleid wordt overschreden.

Lening ziekenhuis

Het ziekenhuis (MC Groep) heeft geld van ons geleend via een achtergestelde lening. Geld uitlenen is altijd een risico, omdat de kans bestaat dat de lening niet terugbetaald wordt. Voor de lening aan het ziekenhuis bedraagt het risico € 2,4 miljoen. Als het risico van niet afbetalen zich voordoet, dient het daadwerkelijk verlies te worden genomen. De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) heeft MC IJsselmeerziekenhuizen voor zes

maanden onder verscherpt toezicht gesteld. De inspectie heeft geconstateerd dat de kwaliteit en veiligheid van zorg zou kunnen lijden onder bestuurlijke en organisatorische onrust binnen het ziekenhuis. Het bestuur van MC IJsselmeerziekenhuizen neemt de bevindingen van de inspectie over de bestuurlijke en organisatorische vraagstukken serieus en heeft maatregelen genomen.

Het verscherpt toezicht geldt voor een periode van zes maanden, tot 6 februari 2019. Het ziekenhuisbestuur verwacht dat binnen de gestelde termijn aan de voorwaarden van de inspectie zal worden voldaan. Of de bestuurlijke/organisatorische ontwikkelingen en de keuzen die als gevolg hiervan worden gemaakt, van invloed zullen zijn op het (kunnen) aflossen van de lening aan gemeente Noordoostpolder zal moeten blijken. Gemeente Noordoostpolder heeft periodiek overleg met de MC-groep en daarbij is ook de lening onderwerp van gesprek.

HVC

Wij zijn als gemeente aandeelhouder van het afvalverwerkingsbedrijf HVC. En wij staan ook garant voor dit bedrijf. Dit betekent dat wij het risico lopen dat wij verliezen van HVC aan moeten vullen. Elke aandeelhouder was voorheen hoofdelijk aansprakelijk voor alle gegarandeerde leningen van HVC. Sinds 2017 is de hoofdelijke aansprakelijkheid aangepast naar rato van het aantal aandelen van aandeelhouders. Deze aanpassing heeft geen invloed op de garantstellingsprovisie.

Het financiële resultaat van HVC is nu positief. In de recente jaarcijfers over 2017 kwam het resultaat uit op € 13,6 miljoen positief en de verwachtingen voor komende jaren zijn positief. Maar dit is geen garantie voor blijvende goede resultaten. Want door betere afvalscheiding zal HVC, in de toekomst, minder huishoudelijk restafval van haar aandeelhouders krijgen. HVC zal dan voor ongeveer 80% afhankelijk zijn van bedrijfsafval en van restafval uit het buitenland. Dit kan lagere inkomsten voor HVC betekenen, want de prijzen voor buitenlands- en bedrijfsafval komen tot stand door vraag en aanbod op de markt.

Op de AvA van december 2017 hebben de Aandeelhouders van HVC besloten dat HVC zich gaat ontwikkelen als een "van Gas Los" partner voor aandeelhoudende gemeenten en dat dit een kerntaak van HVC is. De kerntaken van HVC zijn verder uitgebreid. Elke aandeelhouder staat garant voor toekomstige investeringen in o.a. geothermie. Noordoostpolder is geen voorstander van het uitbreiden van de kerntaken van HVC en heeft dit op de AvA HVC kenbaar gemaakt.

Garantstellingen

De gemeente Noordoostpolder heeft een aantal garantstellingen ingenomen. De garantstellingen hebben betrekking op een lening voor de financiering van de "Toutenburgh"flat (€ 24.000) en de leningen afgegeven voor de uitvoering van het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (€ 132.000). Garantstellingen worden alleen verstrekt wanneer deze het publieke belang dienen en wanneer het past binnen het gemeentelijk beleid.

Tertiaire achtervang

De gemeente staat garant voor leningen van de woningcorporaties. Woningcorporaties kunnen door deze garantstelling geld lenen tegen een lagere rente. De gemeente vervult een tertiaire achtervangfunctie. Dit betekent dat het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) eerst aansprakelijk wordt gesteld. Voor zo ver het WSW niet kan bijdragen, zal de gemeente tezamen met het Rijk en overige Nederlandse gemeenten verplicht zijn om een renteloze lening te verstrekken aan het WSW. Daarom heet onze garantstelling een tertiaire (= 3^e) garantstelling. Wij staan nu garant voor in totaal € 89 miljoen.

WSW

Wij betalen als gemeente de kosten van de sociale werkvoorziening. Daarvoor ontvangen wij een vergoeding van het Rijk. Wij lopen daarmee twee risico's. Ten eerste daalt de vergoeding die wij van het Rijk ontvangen. Daarnaast daalt het totale budget omdat er minder Wsw medewerkers zijn. Als de lokale daling achterblijft bij de geprognosticeerde landelijke daling, dan kan het tekort groter worden. In tegenstelling tot voorgaande jaren loopt de afbouw van de Wsw nu nagenoeg gelijk aan de verwachtingen uit het SEO rapport van 2014. In de meerjarenraming van de GR wordt rekening gehouden met een tekort dat tot 2021 kan oplopen tot € 1.000.000 structureel.

Vennootschapsbelasting en btw-vrijstelling sport

Sinds 2016 zijn lokale overheden VPB-plichtig. Er ontstaat pas een VPB-last als er sprake is van een overschot én er geen recht is op een vrijstelling. De financiële last wordt geschat op € 150.000 per jaar.

De gemeente Noordoostpolder heeft daarom om een voorlopige aanslag gevraagd van € 150.000. Dat voorkomt 8% belastingrente over het uiteindelijk verschuldigde bedrag. De werkelijke fiscale winst en de verschuldigde belasting kunnen anders zijn dan deze inschatting.

Vóór 1 oktober 2018 moet de aangifte over 2016 worden ingediend. Pas nadat de belastingdienst deze aangifte accepteert én onder het voorbehoud van een later boekenonderzoek is de omvang van de VPB-plicht definitief duidelijk.

Het doen van aangifte kan niet eerder omdat de belastingdienst standpunten inneemt die afwijken van de uitgangspunten bij de totstandkoming van de nieuwe VPB-plicht. Deze onzekerheid is niet beïnvloedbaar, maar wordt zo goed als mogelijk beheerst door het innemen van pleitbare standpunten.

Vanaf 1 januari 2019 wordt de sportvrijstelling (btw) gewijzigd. Voor gemeenten houdt dit in dat het Sportbesluit (het terbeschikking stellen van sportaccommodaties tegen het 6%-tarief btw en recht op aftrek van btw op alle kosten) niet meer kan worden toegepast en bestaat er in beginsel geen btw-aftrek meer voor de kosten in sportaccommodaties. Ter compensatie heet het Rijk een Specifieke Uitkering (SPUK) in het leven geroepen. In 2019 heeft de gemeente recht op een subsidie (SPUK) voor bouw, beheer en onderhoud van sportaccommodaties. Vanwege een subsidieplafond bestaat het risico dat niet het volledige recht op deze subsidie wordt geëffectueerd en het btw-nadeel niet volledig wordt gecompenseerd door de specifieke uitkering.

Omgevingswet

De impact van de Omgevingswet is fors. Het raakt het bestuur, de hele ambtelijke organisatie én uiteindelijk ook de samenleving. Daarom is de gemeente zich, net zo als alle andere overheden, nu al aan het voorbereiden op de invoering van de Omgevingswet. Vanuit de raad is er een speciale werkgroep in het leven geroepen die zich richt op de Omgevingswet. De implementatie wordt in de organisatie programmatisch opgepakt en verloopt via drie hoofdpijlers: Instrumentarium op orde, bedrijfsvoering (inclusief digitalisering) op orde en cultuur (houding en gedrag) op orde. De Omgevingswet biedt zowel procedureel als inhoudelijk ruimte voor lokale afwegingsruimte. In samenspraak met stakeholders uit de samenleving, de ambtelijke organisatie en een werkgroep uit de raad zijn in de afgelopen periode "leidende principes" ontwikkeld. Deze dienen als inspiratiebron voor de wijze waarop wij invulling willen geven aan de Omgevingswet. Er is een programmaplan opgesteld om hieraan nader invulling te geven.

Invoering van de Omgevingswet

De Omgevingswet gaat naar verwachting in per 1 januari 2021. De Omgevingswet vraagt een andere manier van werken: nog integraler, meer afwegingsruimte voor bestuur en flexibiliteit in de aanpak (maatwerk), versnellen en vergemakkelijken besluitvorming. Een belangrijk onderdeel is dat elke gemeente een omgevingsvisie en omgevingsplan moet

hebben. Deze vervangen de huidige structuurvisie, bestemmingsplannen en andere gemeentelijke regelgeving voor de fysieke leefomgeving.

Er doet zich een aantal risico's voor:

1. De regie ligt bij het ministerie. De invoering van de wet is al meerdere keren uitgesteld hetgeen de geloofwaardigheid en het besef van urgentie kan aantasten;
2. Het D.S.O. (digitaal stelsel Omgevingswet) wordt ontwikkeld vanuit het Rijk. Ook hier zijn we afhankelijk van beschikbaarheid en kwaliteit;
3. De veranderpotentie van de organisatie en de medewerkers. Hieraan zal zowel vanuit het programma "Noordoostpolder de Ruimte" als de organisatie zelf veel aandacht worden besteed;
4. Draagvlak bij bestuur en samenleving. Ook dit is een speerpunt in het kader van het programma en de organisatie. Zowel voor wat betreft de implementatie van de Omgevingswet zelf als de pilots die in dat verband worden uitgevoerd;
5. In de periode kort voor de invoering is naar verwachting veel tijdelijk personeel nodig om de reguliere werkzaamheden te kunnen uitvoeren in een periode van intensieve voorbereiding en scholing van de zittende medewerkers. Omdat dit ook voor andere gemeenten geldt kan zich hier een knelpunt voor doen. We zullen hier tijdig op moeten inspelen.
6. De Koepels (Rijk, IPO, UVW en VNG) zijn overeen gekomen dat elke overheid de eigen kosten voor rekening neemt. De verwachting is dat de kosten voor invoering en exploitatie aanzienlijk zijn. In samenspraak met andere gemeenten en op basis van een financieel model dat door VNG is ontwikkeld zal hieraan nader invulling worden gegeven. In de Perspectiefnota 2020-2023 zal meer duidelijkheid worden gegeven over zowel de structurele als incidentele lasten die de invoering van de Omgevingswet met zich mee brengt.

Weerstandscapaciteit

Om de risico's op te vangen, hebben wij de volgende middelen:

- a) Het budget voor onvoorziene uitgaven.
- b) Het vrij aanwendbare deel van de (algemene) reserve(s).
- c) Overige deel aan bestemmingsreserves. Hierbij is aanpassing van beleid noodzakelijk.
- d) Stille reserves.
- e) De eventuele ruimte binnen de belastingcapaciteit.

Ad a) Stelpost Onvoorzien

De post 'onvoorzien' is bedoeld als dekking voor (een schatting van) uitgaven die niet zijn voorzien in de begroting. Het bedrag hiervoor wordt geraamd voor de begroting in zijn geheel. Het is wettelijk voorgeschreven dat er een post 'onvoorzien' wordt opgenomen in de gemeentebegroting. Er wordt echter niet verplicht gesteld wat de hoogte van deze post is. Wij hebben een post 'onvoorzien' van € 250.000 opgenomen.

Ad b en c) (Algemene) reserves

De algemene reserve kan worden ingezet bij onvoorziene uitgaven. Denk aan uitgaven door calamiteiten, rekeningtekorten en incidentele risico's.

Naast de algemene reserve hebben wij bestemmingsreserves. Dat zijn reserves voor een specifiek doel.

Ad d) Stille reserves

Als bezittingen meer waard zijn dan de boekwaarde is er sprake van een stille reserve. Bijvoorbeeld wanneer een gebouw volledig is afgeschreven maar wel een aanzienlijke marktwaarde heeft.

Ad e) Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit is de ruimte om belastingen en heffingen te kunnen verhogen. Dit is afhankelijk van keuzes van de raad.

Risicoprofiel

Risicoprofiel					
Kans dat het risico zich manifesteert	Zeer laag	Laag	Gemiddeld	Hoog	Zeer hoog
Kans op voordoen risico	0%-20%	20%-40%	40%-60%	60%-80%	80%-100%
Profiel	1	2	3	4	5

	Risicoprofiel	Algemene reserve	Specifieke bestemmingsreserve	Reserve Sociaal Domein	Reserve grond-exploitaties
Bouwgrondexploitatie	3				X
WMO	3			X	
Jeugd	4			X	
Participatie	3			X	
Minimabeleid	3			X	
Lening ziekenhuis	3	X			
HVC	3	X			
Garantstellingen	2	X			
Tertiaire achtervang	2	X			
WSW	3			X	
Vennootschapsbelasting	4	X			
Omgevingswet	4	X			

Omschrijving	Kwantificatie risico	Laag (2) 30%	Bedragen in €	
			Gemiddeld (3) 50%	Hoog (4) 70%
Bouwgrondexploitatie	5.000.000		2.500.000	-
WMO	2.500.000	-	1.250.000	-
Jeugd	2.500.000	-		1.750.000
Participatie / BUIG	2.750.000	-	1.375.000	
Minimabeleid	500.000		250.000	-
Lening ziekenhuis	2.400.000	-	1.200.000	-
Garantstellingen	12.900.000	3.870.000		-
Tertiaire achtervang	25.000.000	7.500.000	-	-
Wet sociale werkvoorz.	5.000.000	-	2.500.000	-
Vennootschapsbelasting	600.000	-	-	420.000
Omgevingswet	1.200.000		-	840.000
Risico	60.350.000	11.370.000	9.075.000	3.010.000
Totaal risico	23.455.000			

Confrontatietabel

+ Vrij Aanwendbaar Algemene Reserve	18.010.746
+ Reserve Sociaal Domein	4.480.000
+ Reserve Grondexploitatie	12.777.960
+ Onvoorzien	250.000
- Risicomanifestatie	-23.455.000
Subtotaal weerstandsvermogen	12.063.706
+ Geormerkte bestemmingsreserves	48.853.069
+ Stille Reserves (prudente schatting)	10.000.000
Eindtotaal weerstandscapaciteit	70.916.775

Indicatoren

Liquiditeit

De liquiditeit geeft aan in welke mate de gemeente Noordoostpolder aan haar kortlopende betalingsverplichtingen kan voldoen.

Current ratio

De current ratio is te bepalen door de vlottende activa te delen door het kort vreemd vermogen. Deze ratio is een graadmeter van de liquiditeit, de (minimum)norm van deze ratio ligt tussen de 1 en de 1,5, een hogere ratio vertegenwoordigt een betere liquiditeit. Door geplande investeringen in onder andere Voorzien in Vastgoed (met een piek in het jaar 2021) en de infrastructuur (bruggen, rotondes, reconstructies van wegen, openbaar gebied in het rond het centrum van Emmeloord) neemt ons kort vreemd vermogen (optimale benutting van onze kasgeldlimiet) toe.

Quick ratio

De quick ratio is te bepalen door de vlottende activa minus voorraden te delen door het kort vreemd vermogen. Deze ratio is dus vergelijkbaar met de current ratio, alleen worden de voorraden niet in de berekening betrokken. De norm van deze ratio ligt rond de 1. Ook hier zien we een iets dalende lijn, maar minder groot dan de lijn in de current ratio omdat de invoed van de voorraden hierop is gecorrigeerd.

Netto werkkapitaal

Het (netto) werkkapitaal geeft het verschil aan tussen de vlottende activa en het kort vreemd vermogen. De uitkomst dient groter te zijn dan 0. Dit is voor Noordoostpolder het geval. Ook hier is de invloed van de geplande investeringen in onder andere Voorzien in Vastgoed en de infrastructuur af te lezen in de zichtbare trend.

	Rekening		Prognose				
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Current ratio	2,69	3,97	1,36	1,23	1,06	0,91	1,15
Quick ratio	1,36	2,66	0,62	0,58	0,57	0,56	0,55
Netto werkkapitaal (x € 1.000)	23.081	27.995	6.496	3.825	1.080	(1.536)	2.616

Netto schuldenquote

Dit kengetal geeft de hoogte van de netto schuld van gemeente Noordoostpolder weer als aandeel van de inkomsten. De hoogte van de inkomsten bepaalt namelijk in belangrijke mate hoeveel schulden een gemeente kan dragen. Hoe hoger het inkomen des te meer schuld een gemeente kan aangaan. De maximumnorm is 1.

	Rekening		Prognose				
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Netto schuldenquote	0,01	-0,08	0,16	0,22	0,21	0,30	0,31
- Minus leningen verstrekt	-0,05	-0,13	0,16	0,22	0,21	0,30	0,31

Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft aan in hoeverre een organisatie in staat is om op lange termijn aan haar betalingsverplichtingen te voldoen. In de private sector is de minimumratio sterk afhankelijk van het type bedrijf en de kwaliteit en de verkoopbaarheid van de vaste activa.

Solvabiliteitsratio I

Deze ratio geeft weer in hoeverre het in activa geïnvesteerde vermogen door het eigen vermogen kan worden gefinancierd. De (minimum)norm ligt tussen 0,25 en 1. De ratio wordt berekend door het eigen vermogen door het totaal vermogen te delen.

Solvabiliteitsratio II

Deze ratio geeft weer in welke mate tegenover de schulden dekking in bezittingen bestaat. Een hogere ratio indiceert een hogere buffer. Deze ratio wordt berekend door de totale activa te delen door het vreemd vermogen exclusief voorzieningen.

Debt ratio

Solvabiliteit kan ook worden gemeten aan de hand van de debt ratio. De debt ratio geeft weer in hoeverre het vermogen is gefinancierd met vreemd vermogen. Als de debt ratio daalt, is de solvabiliteit verbeterd en vice versa. Deze ratio wordt berekend door het vreemd vermogen (exclusief voorzieningen) te delen op het totale vermogen.

	Rekening		Prognose				
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Solvabiliteit I	0,74	0,77	0,63	0,62	0,63	0,58	0,57
Solvabiliteit II	4,14	5,38	2,74	2,67	2,76	2,46	2,34
Debt ratio	0,17	0,13	0,28	0,31	0,31	0,36	0,36

Grondexploitatie

De voorraden bouwgrond (inclusief bouwgrond in exploitatie en overige voorraden) kunnen als een aandeel van de inkomsten worden uitgedrukt. Dat levert het kengetal de voorraadquote op.

	Rekening		Prognose				
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Voorraadquote	0,14	0,09	0,11	0,09	0,07	0,05	0,08

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Er zijn veel oorzaken waardoor het berekende percentage bij de nacalculatie van de rekening afwijkt ten opzichte van de begroting. Het rekeningresultaat, afwijkingen in toevoegingen en onttrekking in de reserves, afwijkingen in de verhouding tussen incidentele en structurele baten en/of lasten en de besluitvorming in het jaar zijn hier enkele voorbeelden van.

De structurele exploitatieruimte is te bepalen door de structurele baten te verminderen met de structurele lasten en te delen door de totale baten voor bestemming.

	Prognose			
	2019	2020	2021	2022
Exploitatieruimte	0,61%	1,40%	0,75%	1,15%

Belastingcapaciteit

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het COELO publiceert ieder jaar deze lasten in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten wordt verstaan de OZB, de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde waarde in die gemeente.

De belastingcapaciteit kan worden bepaald door de woonlasten van een meerpersoonshuishouden in jaar t (het begrotingsjaar of rekeningsjaar) af te zetten tegen het landelijk gemiddelde in jaar t-1 uit te drukken in een percentage.

	Rekening		2018	2019	Prognose		
	2016	2017			2020	2021	2022
Woonlasten	735	734	710	nbn	nbn	nbn	nbn
Landelijk gemiddelde	723	723	721	nbn	nbn	nbn	nbn
Belastingcapaciteit		101,5%	98,2%	nbn	nbn	nbn	nbn